

ನಟಿಯೊಳಗಾಗಿ

-ಓ.ಎಲ್. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ
olnswamy@gmail.com

ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಸಾಲದೇ?

ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹ ರಚನೆಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಥರ, ಮಿದುಳು ಒಂದೇ ಥರ ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಯಾಕೆ ಇವೆ? ಜಗತ್ತಿನ ಜನರಿಗಿಲ್ಲ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಇದ್ದರೂ ಎಷ್ಟು ಚಿನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾ? ಪರಸ್ಪರ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ತೊಡಕು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಲಹೆಗಾಗಿತ್ತು, ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಯುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ ರೈಲು, ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಗಳು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಉಳಿದರೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಜನ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ ತೀರ ಇಷ್ಟು ಅತೀರೇಕದ ನಿಲುವು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ನಮ್ಮ' ಭಾಷೆಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆಪಾದೆಯಿಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆ ಮರಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮಗೇನು ಅನ್ನುವ ಉದಾಹರಣೆ ತೋರುವ ಜನರಂತೂ ತೀರ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಅನ್ನುವ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾವಕವಾಗಿ ಮೈಮರೆಯುವ, 'ನಮ್ಮ' ಭಾಷೆಗೆ ಆಪಾದೆಯಿದೆ ಎಂದು ಒಂದಷ್ಟು ಅನಿರೂಪಣೆ ಉದ್ಭವವಾಗಿ ಮೇಲೆಗಂಪದ ಜನರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇವರೊಡನೆ ತಪ್ಪು ನಿಲುವುಗಳು, ಭಾಷೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಏನು ಅನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತು ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಯಾ ಭಾಷಿಕರ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಸಮಗ್ರ ಶಬ್ದಕೋಶವನ್ನು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರ, ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಇನ್‌ವೆಂಟರಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಇಂಥ ಶಬ್ದಕೋಶ ನಮಗೆ ದೊರೆತರೆ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರ, ಭಾಷಿಕರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು 1912ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವನು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸಪಿರ್. ಅಂತೂ ನೂರು ವರ್ಷ ಮೊದಲು ವಿಲ್‌ಹೆಲ್ಮ್ ವಾನ್ ಹಂಬೋಲ್ಡ್, ಮನುಷ್ಯ ಭಾಷೆಯ ವೈವಿಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಈ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಚಾರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಆದರೇ ಆದ 'ಅಂತರಂಗದ ರೂಪವಿದೆ, ಲೋಕವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಅದರದ್ದೇ ಶಾಖೆ' ಇದೆ ಅಂದಿದ್ದ.

ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ದೃಶ್ಯವಸ್ತು, ಪದಗಳ ರೂಪ, ವಾಕ್ಯ ರಚನೆ, ವ್ಯಾಕರಣ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾಷೆಯ ಅರಣ್ಯದ ಜನ ಬದುಕುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಆಲೋಚನೆಯ ಬೀಜ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಏಕೆಂದರೆ 1970ರಲ್ಲಿ ಏನಾರ್ ಹಾಗೆ 'ಇತರ' ಭಾಷೆ, ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ, ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾಗ, ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ, ಭಾಷೆಯ ಅರಣ್ಯದ ಜನ ಬದುಕುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ, ಪರಿಸರದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗುವ ಊನ, ಮಾರ್ಪೆ, ಹಾನಿ ಇವೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು.

ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ದುರಂತವಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೂ ತಪ್ಪು ನಂಬಿಕೆ. ಅದನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಬಾಬಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಕೆಲವು ಜಗತ್ತಿನ ಜನರಲ್ಲೇ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಜನ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಭಾಷೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ ದೇವರು; ಕೆಲವು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತುಹೋದವು. ಜಗತ್ತಿನ ಭಾಷೆ ಬಹುಳವೆಂದು ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಶಾಪ; ಭಾಷೆ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆಂದು ಒಂದಷ್ಟು ದೂರದ ಮರಗಳಂತೆ; ಮನುಷ್ಯರ ಪರಸ್ಪರ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವೈದ್ಯಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮೂಡಿತು; ಜಾಗತಿಕ ಮಿತ್ರತ್ವ, ಸ್ನೇಹ ಸಾಧ್ಯವಾದಂತೆ; ಭಾಷೆಗಳು ಸತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅನ್ನುವ ದೋಷಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಇದು ಮುಗ್ಧ-ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಅಂತರಯೋಧನೆಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಾಗಿ ನಡೆದಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಏಕಭಾಷಿಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ- ಮಿಯೆಟ್ಲಾಂಡ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ, ಲ್ಯಾಂಡ್, ಬುರುಂಡಿ ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕರುಣೆ ಅಭಿಮಾನ ನಿಗೂಢ, ಆ ಮೂಲಕ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಬಹುದು ಅನ್ನುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟರಾಂತೋ ('ಅಶಾವಾದಿ') ಅನ್ನುವ ಭಾಷೆ (ಏನು 1887ರಲ್ಲಿ ರ್ಯಾಮೆಸ್‌ಹಾರ್ಡ್ ರಚಿಸಿದ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲಿಯಬಲ್ಲ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ

ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಭಾಷೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಜನ ಅದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ). ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಇರಬೇಕು ಅನ್ನುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಏಕಭಾಷಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಇರುವಂಥ ದಿನ ಬಂದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ಅವರದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆಯ ತೊಡಕು ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಭಾಷೆಗಳ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿರೋಧ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಆದಿ ಮನುಷ್ಯ ಆದಿದ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು ಅನ್ನುವುದು ಹಳೆಯ ವಾಗ್ವಾದ-ಹಿರಿಯ ಆದಿ ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆ ಅಂದವನು ಡಾಂಟೆ ಫ್ಲೆಂಟ್ ಅಂದವನು ವೋಲ್ಫ್; ಚೀನಿ, ಈಜಿಪ್ಟಿಯನ್, ಜರ್ಮನ್, ಸಂಸ್ಕೃತ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ 'ಇದೇ ಆದಿಭಾಷೆ' ಅನ್ನುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿತ್ತೆಂದರೆ, ಇನ್ನೇ ಕೆಲವರು ಭವಿಷ್ಯದತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿತು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 17ರಲ್ಲಿ, ಇಂದಿಯಾ ಇಂಥ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತ ಅನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಜನರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಇದ್ದರೆ ಸಂವಹನ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಹಾಗೆಂದುಕೊಂಡರೂ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೇ? ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಎರಡಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯವಿಧದೂ ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮನ ಒಲಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಗಾಧ ಹಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ವಾಹಕರು ತೋಷಣೆಯ ನೆನಪುಗಳಿರುವಾಗ, ಭಾಷಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಿಯಾಗುವಾಗ 'ನಮ್ಮ' ದಲ್ಲದ ಇತರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಲಹುವುದು ತೊಡಕಿನ ಕೆಲಸ.

ಜಗತ್ತಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಾಷಾ ನಾಶ ಕಟ್ಟುವ ಅನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಎದುರಾಗುವ ತಮ್ಮದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಪಾದನೆ ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಭಾಷೆ ಕಟ್ಟಿದ, ಅಸಂಸ್ಕೃತ, ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಲೋಕಲೋಕ ಸತ್ತು, ಅದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ತೋರಿಸಿ ಅನ್ನುವ ದೋಷಕ್ಕೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಅಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಚಿಲುಪ್ಪು ಇದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನಡವಳಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಭಯ ದೈವಭಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸದಾ ಕುರುಡು. ಸಕಾರಣ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುವ ವಾದ: ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ದುಡ್ಡು ದಂಡ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಟೈಮ್, ದುಡ್ಡು, ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು, ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ, ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಇದ್ದರೆ ಭಾಷೆಯ ಗೋಡೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವಂತೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದುಡ್ಡು ಬೇಕು ನಿಜ, ಆದರೆ ಬಹುಭಾಷಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನುವುದು ಸಾಬೀತು ಆಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರ ಚಿತ್ರ ಉಲಂಕಲು ಭಾಷೆ ಆಯ್ಕೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯು 'ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳ', ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಯಶಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡುವ ಭಾಷಾ ವಯೋಗವಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಕಲೆಗಳು, ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದ ಕೊಡುಗೆ ವೈಚಾರಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೆಮ್ಮೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅಶಾಶನು ಭಾಷಾ ಮೇಲೆನಿಸ್ಸೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಥೆ, ಸರ್ಕಾರ ಬಹುಭಾಷಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಲಾಭ.

ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಲಾಭಗಳೇನು? ಅದನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಫ್ರಾನ್ಸು, ಬರಗಲ್, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ರಾಜಕಾರಣಗಳ ಕಸರತ್ತು, ಧರ್ಮಪ್ರದರ್ಶನವಿಧವೆ ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಘಾತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತತ್ವಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಅನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪವೋ ಭಾಷೆಯ ನಷ್ಟ ಅಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪವಲ್ಲ. ಪರಿಸರದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೆಳೆದಿದ್ದು ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಕೆದಾಳುಗಳನ್ನು, ಪರಿಸರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯಾದರೆ ಗೊತ್ತು; ಆ ವಿಚಾರ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಠದಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯದ ನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುವ ತುರ್ತು ತೀವ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿ ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಏಳು ಸಾವಿರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸತ್ತರೆ ಕೂಡ ನಾವು ಯಾಕೆ ಕೇರೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

1. ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ; ವೈವಿಧ್ಯ ವಿಹೀನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಏಕರೂಪತೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.
2. ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಮುದಾಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ; ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಸಾವು ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಮುದಾಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ನಾಶ.
3. ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಹಲವು ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಉಗ್ರಾಣ; ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನ ಸಮುದಾಯದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುತ್ತವೆ. ಉಳಿಯಲು ಹೇಗೆಯಿರುತ್ತವೆ.
5. ಭಾಷೆಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ, ಆಸಕ್ತಿಕರ; ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮಾನವಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೈಹಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಪರಿಸರ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಕಥನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ತಾತ್ವಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಬೋಧನೆ ಇವೆಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳೂ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಪರಿಸರವನ್ನು ಭಾಷೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಮರಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಬಿಡುಗಡೆ ಪ್ರತಿ

ಓ.ಎಲ್. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ ಅವರ 'ಅರ್ಥದ ಇತಿಹಾಸ : ಭರ್ತೃಹರಿ' (ಮೇ 27) ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾದ ಹಾಗೂ ಅಪರೂಪದ ಬರಹ. 'ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥದ ಜೀವ ಬರುವುದು ಅದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕವಾದಾಗಲೇ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವ 'ನುಡಿಯೊಳಗಾಗಿ' ಅಂಕಣ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವಾದ ಸಿಹಿ.

ಯವಲಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುರಿತ 'ಆಡೋಣ, ಆಟ ಆಡೋಣ' ಚಿತ್ರಸಂಪುಟ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬದಂತಿತ್ತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಆಚರಣೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಯವಲಟಿಗಳ ದೈನಂದಿನ ರೋಚಕ ಕ್ಷಣಗಳ ಚಿತ್ರಣವು ಮುಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇಂಥ, ರಸವತ್ತಾದ ಚಿತ್ರಪುಟಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ.

-ಭಾರತಿ ಪಾಟೀಲ, ಚಿಟಗುಪ್ಪ

'ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಂಗಚಿತ್ರ - ಹಾಗೆಂದರೇನು?' (ಲೇ. ಎಸ್. ದಿವಾಕರ್) ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಬರಹ. ಸಮಾಜದ ಭಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ರೇಖೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿಡುವ ವ್ಯಂಗಚಿತ್ರಕಾರರ ಕಸುಬುದಾರಿಕೆ ಒಂದು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕಲೆ. ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಂಗಚಿತ್ರಗಳೂ ಇಷ್ಟವಾದವು. ವ್ಯಂಗಚಿತ್ರ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ

ಒಂದು ಮಾಲಿಕೆ ಪುರವಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ.

-ಬಿ.ಎನ್. ಸೊಬ್ಬಾರ್, ಕಮಲನಗರ ; ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಶಿ. ಯಶವಳ್ಳಿ, ಬೀಳಗಿ; ಹುರುಕುಡಿ ಶಿವಕುಮಾರ, ಬಾಚಿಗೋಡನಹಳ್ಳಿ

ಪ್ರೊ. ಎ.ವಿ. ನಾವಡ ಅವರ 'ಬೆಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟು ಮೈಲಿಗಿಂಗೆ' ಬರಹ ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ನೆನಪು ಹೌದು. 'ಮೈಲಿಗಿಂಗೆ'ಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಧ್ಯಾನವೂ ಹೌದು' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದುಡಿದ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

-ಜಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ರಾವ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ (1916-2012) 'ಭಾರತೀಯ ಸಾರೀಸೂತ್ರ' ಮಾದರಿ'ಯಂತಿದ್ದ ಅನನ್ಯ ಲೇಖಕಿ. ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬುಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಬಹುಪಾಲು 'ವನಸುಮ'ದ ಚಿಲುಪ್ಪು ಕಂಪಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದುದು.

ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

ಮಹಾತಾಯಿ 'ಪಾಪಚ್ಚಿ'

ತೊಂಬತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ತುಂಬು ಬಾಳುವಯಿ ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ 'ಇತ್ತೀಚೆಗೆ' (ಮೇ 13) ನಿಧನರಾದರು. ಅವರೊಂದೂ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಸಮಾನತೆ, ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ವಾದಿಸಿದ್ದಾಗಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾನು ಕಾಣೆ. ಗೃಹೀಣಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ, ಪರಿಸರದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನನ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ, ಅಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿ, ಬೋಧಕ ಮತ್ತು ಚಿಂತಕಿಯಾಗಿದ್ದರು. ತನ್ನವರ, ಇತರರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿರಿಸಲು ಸದಾ ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕನಿಷ್ಠಮುಂದೆ, ತೀವ್ರವಾದ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪದವಿಧರರಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ದರ್ಜೆಗಳಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯ, ಮತ-ಪಂಥ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ 'ಪಾರ್ವತಿ' ಪತ್ರಿಕೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಇದ್ದರೂ, ತೆರೆಮುಚ್ಚಿದ ಚಿಂತಾ ಗಾರ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಹಿಷ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸಾಲದಷ್ಟೆ ಉರ್ದು, ತೆಲುಗು, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡಗಳ ಬಹುಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶ ಭೇದ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ದಂಪತಿಗಳು ಸ್ವಯಂವಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಕಟ್ಟಿದರು. ಪರಿಚಿತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ನೇಹಿಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ವನೆಯಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವಾಚನ, ಕಥಾವಾಚನ, ಮಕ್ಕಳ

ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಓದಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ನವರಿಗೆ ಮನರಂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿತ್ತು

ನಾಟಕಗಳು, ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ, ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಅಕ್ಕ ಬೇವಡಿ ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಮ್ಮ ಹೋದ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಡಿ.ಜಿ.)

ಅಂದಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಯುತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅನ್ನುವಲ್ಲಿ 11ನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಿ.ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಮದುವೆ ಆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿದ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ಅದೇ ವರ್ಷ ಸಾಧಾರಣ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು. ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು, ಸಹ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲರಾದರು. ವಿವಿಧ ಹಂಗಾಮಿ ನೌಕರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯಾದ ಅವರು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಪ್ತರೊಬ್ಬರ ಹಲಕೆಯಂತೆ, ನಿಂತು ಬಂದ ಆಡಳಿತದ ಹೆಸರಾದರೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ, 'ನೃಪತುಂಗ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ'ಯ ಮೆಚ್ಚು ರಾದರು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಉಸ್ತಾದಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಹುದ್ದೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿ ರೀಡರ್ ಆಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು, ಕಾವ್ಯಗಳ ತೌಲಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ಸಾಕಷ್ಟು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಗೀತಾವಾಕ್ಯಮೃತಂ' ಎಂಬ 10ನೇ ಶತಮಾನದ ರಾಜಕಾರಣ ಸೂತ್ರಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ದಿಕ್ಷಿತ್ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರತ್ನ ಅವರೊಡನೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸಾರದ ಅಧಿಕಾರ ಹೋಣೆಗೆ ತಾನೂ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರು ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದರು. ಈ ದಶಕಗಳ ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳೂ ಗುಣವೆಂದರೆ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವರು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು. ಪೌರ ಏಕತೆ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮವೇ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮವೇ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಅಮ್ಮೇರಿಕ್ ಸೇರಿದಂತೆ, ಅಂತರರಾಜ್ಯೀಯ - ಜಾತೀಯ - ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಬ್ಬರಿಗೂ 'ಪಾಪಚ್ಚಿ' ಎಂದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯದ ಆ ದೂರದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ 'ವನಸುಮ'ದಂತೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ಬೆಂಗಳೂರು ವಾಸ ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಅಂದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ, ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ, ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘ, ಕಲಾಕಾರರ ಬೆಂಗಳೂರು, ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿವು; ಅವರ ಅನ್ನ-ವಾಕ್ ವೈಖರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಅವರ, 'ವಿವಿಧ ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕೆಯ ಪಾತ್ರದ ತೌಲಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಸೋದಾಹರಣೆ ಭಾಷಣ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿನಾಡು ಗಾಯಗೊಡುತ್ತಿದೆ. ಸಂಗೀತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹಾರ್ಮೋನಿಯು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಕ್ರೀಡೆ, ರಂಗಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯರಂತೆ ಚಿಪ್ಪು ತಟ್ಟಿ ಕೂಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣು ಮುಂದಾದರೂ ಮನರಂ ಹಿಡಿದು ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಕನ್ನಡ ರಾಜಕೀಯದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರ ಅವರ ಓಡನಾಟ ಸಮಯವು ಅಪೂರ್ವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ತಮ್ಮಭಾಷಣ ಅಪರೂಪದ ನೆನಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಪಾರ್ವತಿ' ಅನ್ನುವ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂದಿತ್ತು. ಆ ಗ್ರಂಥ ಬೆಳಕು ಕಂಡರೆ, ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೊಬ್ಬರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಮಾಜದ ಹೊರಳು ನೋಟಗಳ ದರ್ಶನ ಲಾಭ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.